

Bir Eğitim Araştırma Hastanesinde Çalışan Annelerin Sosyal Destek ve İş Yeri Emzirme Koşullarının Emzirme Süresine Etkisi

The Effect of Social Support and Workplace Breastfeeding Conditions of Mothers Working in a Training and Research Hospital on Breastfeeding Period

Yavuz Demirçelik[®], Hacer Örsdemir Hortu[®], Özlem Üzüm[®], Kayı Eliaçık[®], Mehmet Helvacı[®]

Cite as: Demirçelik Y, Örsdemir Hortu H, Üzüm Ö, Eliaçık K, Helvacı M. Bir eğitim araştırma hastanesinde çalışan annelerin sosyal destek ve iş yeri emzirme koşullarının emzirme süresine etkisi. Forbes J Med. 2021;2(1):25-30.

Öz

Amaç: Anne sütü bebek beslenmesindeki en doğal ve referans sayılan üründür. Amerikan Pediatri Akademisi ilk 6 ay yalnızca anne sütü, devamında en az 1 yıl olmak üzere anne ve bebek istediği sürece emzirmeyi önermiştir. Emzirme döneminde çalışmaya başlayan annelerin iş yeri koşullarının ve emzirme molalarının yetersiz olması nedeniyle emzirmeyi devam ettirmede zorluk çektiği bilinmektedir. Stresle başa çıkmada rolü bilinen sosyal desteğin emzirmeyi sürdürmede de etkili olduğu gösterilmiştir. Çalışmamızın amacı, bir eğitim araştırma hastanesinde çalışan annelerin emzirme konusunda iş yeri ortam ve koşulu ile ilgili yaşadığı sorunları ve sosyal desteklerini değerlendirmektir.

Yöntem: Çalışma grubu olarak üç yaşından küçük çocuğu olan ve eğitim araştırma hastanesinde çalışan anneler seçilmiştir. Araştırmaya katılan annelere, araştırmacılar tarafından hazırlanan, emzirme süreleri, işlerine geri dönme süreleri, emzirme izinleri, süt sağma gibi sorulardan oluşan toplam 18 soru ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği soruları sorulmuştur.

Bulgular: Çalışma süresince 51 çalışan anneye ulaşıldı. Çalışan annelerden 29 (%56,9)'unun emzirme döneminde formül mama kullandığı görüldü. Yalnızca anne sütü veren anneler ile formül mama veren anneler karşılaştırıldığında formül mama veren annelerin işe daha erken dönemde döndüğü (p=0,036) görüldü.

Sonuç: Çalışma sonuçları, doğum izni süresinin daha fazla formül kullanmaktan kaçınmak ve ilk 6 ay yalnızca anne sütü almanın desteklenmesi için daha uzun olması gerektiğini destekledi. Emzirmenin desteklenmesi için işverenlerin emziren annelere daha uygun koşullar sağlaması gerektiği sonucuna varıldı.

Anahtar Kelimeler: Emziren anne, çalışan anne, emzirme, anne sütü

ABSTRACT

Objective: Breast milk is considered to be natural, reference nutrition for infants. The American Academy of Pediatrics and World Health Organization recommend that infants should be exclusively breastfed for about 6 months and breastfeeding should be continued at least for 12 months as long as both the mother and the infant desire. It is known that mothers who started to work during breastfeeding period have difficulty in continuing breastfeeding due to inconvenient workplace conditions and breastfeeding breaks. Social support, known to have a role in coping with stress, has also been shown to be effective in maintaining breastfeeding. The aim of our study is to evaluate the problems faced by the mothers working in a training and research hospital related to the workplace environment and conditions and their social support.

Method: The study group consisted of mothers who had children under three years of age and working in a training and research hospital. Eighteen questions prepared by the researchers, and questions in the Multidimensional Scale of Perceived Social Support were addressed to the mothers participating in the study about their breastfeeding period, return time to their work, breastfeeding permission, and milking, etc.

Results: Fifty-one working mothers were reached during the study period. It was seen that 29 (56.9%) working mothers used formula during breastfeeding period. When mothers exclusively breastfed their infants, and those used formula during breastfeeding period were compared, it was seen that the mothers who used formula returned earlier to work (p = 0.036).

Conclusion: Study results supported that the period of maternity leave should be longer to avoid using formulas more frequently, and to support exclusive breastfeeding for the first 6 months. It was concluded that employers should provide more suitable conditions for breastfeeding mothers to support breastfeeding.

Keywords: exclusive breastfeeding, human milk, infant nutrition, nursing mothers

Received/Geliş: 10.12.2020

Accepted/Kabul: 18.01.2021

Publication date: 27.04.2021

Sorumlu Yazar/
Corresponding Author:

Hacer Örsdemir Hortu

İzmir Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, İzmir
✉ hacherhortu@gmail.com

ORCID: 0000-0002-7526-9392

Y. Demirçelik 0000-0002-5047-6969

Ö. Üzüm 0000-0003-3297-7476

İzmir Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, İzmir

K. Eliaçık 0000-0001-9529-9719

M. Helvacı 0000-0003-3265-8475

Sağlık Bilimleri Üniversitesi İzmir Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, İzmir

Çalışma, 26-29 Eylül 2019 tarihinde İzmir'de yapılan Sağlık Bilimleri Üniversitesi Uluslararası Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Kongresi'nde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

GİRİŞ

Anne sütü, bebeğin gereksinim duyduğu besin maddelerini uygun miktar ve kalitede içeren, öğün süresince ve bebeğin vücut ağırlığına göre içeriği değişebilen tek canlı besindir.^{1,2} Amerikan Pediatri Akademisi ve Dünya Sağlık Örgütü ilk 6 ay yalnızca anne sütü ile beslenmeyi, devamında en az 1 yıl ve ötesinde olmak üzere anne ve bebek istediği sürece emzirmeyi önermiştir.^{3,4} Emzirmenin anne ve bebek sağlığı için sayısız yararı gösterilmiştir. Anne sütü, bebeğin büyüme, gelişme ve psikososyal gelişimi üzerine sonuçları en iyi olan besindir.⁵ Emzirme aynı zamanda anne ve bebek arasındaki duygusal bağlantıyı zenginleştirir.⁶

Emziren annelerin bir kısmı emzirme döneminde çalışmaya yine başlamaktadır, emzirmeyi sürdürmekte zorluk çekmekte ve emzirmeyi erken dönemde bırakmak zorunda kalmaktadır.⁷ Ancak, çalışma alanının düzenlenmesi, süt sağımı için molalar verilmesinin emzirmeyi desteklediği gösterilmiştir.⁸

Aile, arkadaş ve yakın çevrenin sağladığı destek psikolojik sorunların çözümlerini kolaylaştırma da önemli rol oynamaktadır. Stresle baş etmede sosyal desteğin rolü büyük ilgi uyandırmaktadır.⁹ Araştırmalar, çeşitli faktörlerin emzirmeyi ve sürdürülebilirliğini etkilediğini ortaya koymuştur. Emzirmeyi etkileyen faktörlerden biri de sosyal destektir.¹⁰ Eş ve aile içi desteğin emzirme oranlarını arttırdığı, anne bebek ilişkisine olumlu etkisi olduğu gösterilmiştir.¹¹

Bu çalışmanın amacı, bir eğitim araştırma hastanesinde çalışan annelerin emzirme döneminde iş yeri koşullarını araştırmak, çalışan annelerde sosyal destek ve emzirme süresi arasındaki ilişkiyi geçerli bir ölçek yardımıyla değerlendirmektir.

YÖNTEM

Çalışmamız Temmuz 2019-Ağustos 2019 tarihleri arasında yapıldı. Araştırmanın evrenini bir eğitim araştırma hastanesinde çalışan ve üç yaşından küçük çocuğu bulunan anneler oluşturmuştur. Çalışmaya katılmayı kabul eden ve ulaşılabilen anneler sırasıyla çalışmaya dâhil edildi. Anne ya da bebek-

te emzirme sürecini etkileyebilecek herhangi bir hastalık (prematürite, konjenital kalp ya da akciğer hastalığı, major ya da multipl anomali gibi) olması durumunda çalışmaya dâhil edilmedi. Çalışma süresince 53 çalışan anneye ulaşıldı, 2 annenin bebeğinin prematürite nedeniyle yenidoğan yoğun bakım ünitesinde yatış öyküsü olması nedeniyle çalışma grubundan çıkarıldı. Araştırmaya katılan annelerin onamları alındıktan sonra öncelikle araştırmacılar tarafından ilgili literatür doğrultusunda hazırlanan emzirme süresi, işe geri dönme süresi, Sağlık Bakanlığı sertifikalı emzirme danışmanı tarafından verilen emzirme eğitimi alıp almadığı, süt izni, süt sağma koşulları gibi konuları irdeleyen toplam 18 sorudan oluşan formu, ardından da Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'ni doldurmaları istendi.

Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği Zimet ve ark. tarafından 1988 yılında geliştirilmiş, Eker ve ark. tarafından 2001 yılında Türkçe geçerlilik ve güvenilirliği yapılmıştır (Cronbach alfa=0,89).^{12,13} Ölçek 3 alt boyut (aile, arkadaş, özel insan) ve 12 maddeden oluşmaktadır. Algılanan sosyal desteğin değerlendirildiği ölçekte kesim noktası bulunmamaktadır ve elde edilen puanın yüksek olması algılanan sosyal desteğin yüksek olduğunu göstermektedir.

Toplanan veriler tanımlayıcı özellikler tamamlandıktan sonra sonuçlar ortalama± standart sapma ya da sayı (%) olarak belirtildi. Değişkenlerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov Smirnov testi, normal dağılım gösteren değişkenler t testi ve normal dağılım göstermeyen değişkenler Mann-Whitney U testi ile değerlendirildi. Kategorik veriler için ki-kare testi kullanıldı. 0,05'in altındaki p değerleri istatistiksel olarak anlamlı kabul edildi.

BULGULAR

Çalışma süresince 53 çalışan anneye ulaşıldı ve 2 annenin bebeğinin prematürite nedeniyle yenidoğan yoğun bakımda yatış öyküsü olması nedeniyle çalışmaya dâhil edilmedi. Dâhil edilen 51 annenin ortalama yaşı 33,5 yıl saptandı, çoğunluğunun üniversite mezunu olduğu ve doğum için özel hastaneyi tercih ettiği görüldü (Tablo 1).

Tablo 1. Annelerin sosyodemografik özellikleri.

Yaş (yıl)	33,5 (26-42)
Öğrenim Durumu (n, %)	
Üniversite mezunu	44 (86,3)
Lise mezunu	7 (13,7)
Meslek (n, %)	
Doktor	14 (27,5)
Hemşire	17 (33,3)
Sekreter	16 (31,4)
Memur	2 (3,9)
Personel	2 (3,9)
Doğum Yapılan Hastane (n, %)	
Özel Hastane	34 (66,7)
Devlet Hastanesi	13 (25,5)
Üniversite Hastanesi	4 (7,8)

Çalışmaya katılan annelerin yarısının emzirme eğitimi aldığı ve $\frac{3}{4}$ 'ünün süt izni kullandığı saptandı (Tablo 2). Annelerin 18 (%35,3)'inin bebeği altı ay ve altındayken çalışmaya yine başladığı görüldü. Annelerin yarısının iş yerinde süt sağma olanağı olduğu, bu annelerinde sekizinde süt sağma odası olduğu belirlendi (Tablo 2).

Bebeklerin 38 (%74,5)'inin ilk 6 ay yalnızca anne sütü aldığı görüldü. Yalnızca anne sütü verme süresi ortalama 5,4 ay olarak bulundu. Emzirme sürelerine bakıldığında, annelerin ancak 13 (%25,5)'ü bebeklerini 1 yaşa kadar, 17 (%33,3)'si 1 yaş sonrasına kadar emzirmeye devam ede-

bilmişti. Annelerin 21 (41,2)'i ise bir yaş öncesi emzirmeyi sonlandırmak zorunda kaldığı saptandı. Annelerin yarısının emzirme döneminde farklı nedenlerle bebeğine formula verdiği, $\frac{1}{4}$ 'ünün 6 ay altında tamamlayıcı beslenmeye geçtiği görüldü (Tablo 2).

Emzirme eğitimi alan ve almayan annelerin bebeklerinin yalnızca anne sütü alım süreleri, anne sütü alım süreleri, ek gıdaya geçiş zamanları karşılaştırıldı ve iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmadı (Tablo 3).

İşe dönüş zamanı ve yalnızca anne sütü ile anne sütü verme süreleri karşılaştırıldığında da yine istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmadı (Tablo 3). Ek mama veren anneler değerlendirildiğinde istatistiksel olarak anlamlı şekilde işe daha erken aylarda döndükleri belirlendi (sırasıyla $7,24 \pm 5,79$ ay; $10,15 \pm 6,30$ ay, $p=0,036$).

Çalışan annelerin sosyal destekleri Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği ile değerlendirildi, annelerin toplam ölçek skoru $62,54 \pm 15,82$ olarak bulundu. Anne sütü verme süreleri değerlendirildiğinde, 12 ay ve altında anne sütü veren anneler ile 12 ay üzerinde anne sütü veren annelerin ölçek skorları arasında anlamlı bir fark saptanmadı (Tablo 4).

Tablo 2. Annelerin emzirme durumları, formula mama ve tamamlayıcı beslenme başlama zamanları.

Emzirme Eğitimi (n, %)	
Aldı	30 (58,8)
Doğum öncesi	15 (29,4)
Doğum sonrası	15 (29,4)
Almadı	21 (41,2)
Süt izni kullanıma (n, %)	44 (86,3)
Süt izni kullanıma süresi (ay, ort)	8,4
İş Yerinde süt sağma olanağı olma (n, %)	27 (52,9)
Yalnızca anne sütü verme süresi (ay, ort)	5,4
Altı ay yalnızca anne sütü alımı (n, %)	38 (74,5)
Formula mama verme (n, %)	29 (56,9)
Anne sütü yetersizliği	18 (35,3)
Bebeginin kilo alımının az olması	3 (5,9)
Çalışmaya başlama	8 (15,7)
Altı aydan önce tamamlayıcı beslenmeye başlama	13 (25,5)
Anne sütünün az olması	6 (11,8)
Bebegin kilo alımının az olması	1 (1,9)
Kendi isteği	3 (5,9)
Çalışmaya başlama	3 (5,9)

Tablo 3: Yalnızca anne sütü alım süresi, anne sütü alım süresi, ek gıdaya geçiş zamanının emzirme eğitimi ve işe dönüş zamanı ile ilişkisi.

	Emzirme Eğitimi Alan (n=30, %)	Emzirme Eğitimi Almayan (n=21)	P
Yalnızca Anne Sütü Verme Süresi (ay)	5,46±1,22	5,38±1,28	0,810
Anne Sütü Verme Süresi (ay)	15,93±8,31	14,78±14,78	0,694
Ek Gıdaya Geçiş Zamanı (n, %)			
< 6 ay	9 (30)	4 (19,1)	0,377
≥6 ay	21 (70)	17 (80,9)	
	İşe Dönüş Zamanı (<6 ay)	İşe Dönüş Zamanı (≥6 ay)	P
Yalnızca Anne Sütü Verme Süresi (ay)	5,33±1,28	5,48±1,23	0,680
Anne Sütü Verme Süresi (ay)	15,72±8,85	15,21±7,37	0,865

Tablo 4. Annelerin Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçek Skorları ile emzirme sürelerinin karşılaştırılması.

	Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçek Skoru	P
Anne Sütü Verme Süreleri		p=0.441
≤12 ay	64,69± 11,47	
>12 ay	60,23 ±19,47	
Toplam	62,54±15,82	

TARTIŞMA

Çalışmamızda, bazı annelerin çalışmaya başlaması nedeni ile emzirmeyi erken sonlandırmak, bazılarının ise anne sütü yetersizliği nedeniyle bebeğine ek olarak formula kullanmak zorunda kaldığı saptandı. Anne sütüne ek olarak formula kullanan annelerin işe daha erken aylarda geri döndüğü görüldü. Bu sonuçlar, emzirme döneminde işe geri dönen annelerin emzirmeyi devam ettirmede zorluklar yaşadıklarını gösterdi. Çalışan kadınlarda emzirmeyi bırakma nedenleri içinde anne sütünün yetersizliği ve işe geri dönme ilk sıralarda yer almaktadır.¹⁴

Çalışmamızda, ilk 6 ay yalnızca anne sütü alma oranının Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 2018 Raporu'nda verilen %41 oranının üzerinde olduğu görüldü.¹⁵ Bu durumun nedeninin çalışmaya katılan annelerin 3. basamak, anne bebek dostu bir hastanede çalışan anneler olması nedeniyle sağlığa ulaşımın ve bu konudaki farkındalığın yüksek olması, katılımcıların yarıdan fazlasının sağlık çalışanı olması nedeniyle olabileceği düşünüldü. An-

cak, annelerin yarıya yakınının emzirmeyi 1 yaştan önce sonlandırdığı görüldü. Daha önce yapılmış bir çalışmada da annenin çalışma durumunun ilk altı ay yalnızca anne sütü ile beslenmeye etkisi bulunmazken, toplam emzirme sürelerinin anlamlı derecede kısa olduğu gösterilmiştir.¹

Çalışmamızda, anne sütüne devam etmede zorlanan bazı annelerin ek gıdaya erken geçtikleri görüldü. Literatürde de benzer şekilde çalışan annelerde ek gıdaya erken başlama oranlarının yüksek olduğu görülmüştür.^{14,16}

Doğum öncesi dönemde sağlık personeli tarafından emzirme eğitimi verilen annelerin oranlarının %22,7–53,7 arasında olduğu daha önce yapılan toplum tabanlı çalışmalarda gösterilmiştir.^{17,18} Çalışmamızda bu oran daha yüksek saptanmıştır. Emzirme eğitimi alan annelerin bebeklerinin daha uzun süre yalnızca anne sütü ve anne sütü aldığı gösterilmiştir.^{19,20} Çalışmamızda, emzirme eğitimi alan ve almayan gruplar arasında fark saptanmasının nedeninin çalışmaya katılan anne sayısının yetersiz olması nedeniyle olabileceği düşünüldü.

Annelerin süt izni kullanmada genellikle sıkıntı yaşamadığı görülürken süt sağma için özel alan ve zaman bulma konusunda sorunlar yaşadığı görüldü ve çok az annenin çalıştığı bölümde süt sağma için özel alan yer alıyordu. Daha önce yapılan çalışmalarda, iş yeri koşullarının uygun olmasının ilk 6 ay yalnızca anne sütü kullanımını olumlu yönde etkilediği gösterilmiştir.²¹ İşe döndükten sonra 4 aydan daha kısa süre içinde emzirmeyi bırakan anneler, anne sütünü sağlamak için esnek bir zama-

na veya özel bir alana sahip olmadıklarını bildirmişlerdir.²²

Çalışmamızda, işe dönüş zamanı ve yalnızca anne sütü ile anne sütü verme süreleri arasında fark bulunmazken, daha önce yapılan çalışmalarda işe daha erken dönen veya tam zamanlı çalışan kadınların emzirme süreleri daha düşük bulunmuştur.²³ Doğum sonrası işe başlama zamanının yalnızca anne sütü ile beslenme üzerine önemli bir etkisinin olduğu, izin süresinin 6 aydan düşük olduğu grupta yalnızca anne sütü ile beslenme süresinin düşük olduğu gösterilmiştir.²⁴ Çalışmaya katılan anne sayısının kısıtlı olması ve çoğunun sağlık çalışanı olması nedeniyle emzirme konusunda bilgi ve isteğin yüksek olması sonucu olarak fark saptanamamış olabilir.

Sosyal desteğin anne sütü devamlılığına etkisi gösterilemediği çalışmamızın aksine literatürde eş, aile ve arkadaş desteğinin anne sütü ile beslenme oranlarını attırdığı belirlenmiştir.²⁵⁻²⁷ Çalışmamızda anlamlı bir sonuç bulunamamış olmasının nedeni örneklem büyüklüğümüzün kısıtlı kalmış olması ve sağlık çalışanlarının sosyal destek gereksiniminin toplumdan farklı olması nedeniyle olabilir.

SONUÇ

Bulgularımız çalışan annelerin süt izni kullanmada zorluklar çektiği, süt sağma için özel alan ve zamanlarının yeterli olmadığını düşündürmektedir. Annelerin işe erken dönüşü ek formula kullanma gereksinimini etkilemektedir. Bu nedenle anne sütü ile beslenmeyi desteklemek için devlet politikalarının daha da geliştirilerek annelerin doğum sonu ücretli izin sürelerinin artırılması ve emziren annelerin çalışma koşullarının daha uygun duruma getirilme çabalarının devamının gerekliliği ortaya konmuştur.

Etik Kurul Onayı: Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurul onayı alındı (10.07.2019/11-13).

Çıkar Çatışması: Yoktur.

Finansal Destek: Yoktur.

Hasta Onamı: Hasta onamı alınmıştır.

Ethics Committee Approval: Non-Invasive Research Ethics Committee approval was obtained from Tepecik Training and Research Hospital (10.07.2019/11-13).

Conflict of Interest: None.

Funding: None.

Informed Consent: Informed consent was obtained.

KAYNAKLAR

1. Ünsal H, Atlıhan F, Özkan H, Targan Ş, Hassoy H. Toplumda anne sütü verme eğilimi ve buna etki eden faktörler. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi. 2005; 48(3):226-33. Available from: http://www.cshd.org.tr/uploads/pdf_CSH_156.pdf
2. Samur, G. Anne Sütü. Ankara: Sağlık Bakanlığı Yayınları; 2008. Available from: <https://asmviz.com/filepath/asm/155/dokuman/anne-sutu.pdf>
3. World Health Organization. Breastfeeding. 2016. Available from: www.who.int/topics/breastfeeding/e_n.
4. Gartner LM, Morton J, Lawrence RA, et al. Breastfeeding and the Use of Human Milk. Pediatrics. 2005; 115(2):496-506. doi: 10.1542/peds.2004-2491.
5. Irmak N. Anne sütünün önemi ve ilk 6 ay yalnızca anne sütü vermeyi etkileyen unsurlar. Jour Turk Fam Phy. 2016; 07(2):27-31. doi: 10.15511/tjtfp.16.02627.
6. Mannel R, Martens PJ, Walker M. Core Curriculum for Lactation Consultant Practice. 2nd ed. USA: Jones and Bartlett Publishers; 2008. Available from: <https://books.google.com.tr/books?id=8lrnu1fm2WUC&printsec=frontcover&hl=tr#v=onepage&q&f=false>
7. Bonet M, Marchand L, Kaminski M, et al. "EDEN Mother-Child Cohort Study Group". Breastfeeding duration, social and occupational characteristics of mothers in the French 'EDEN mother-child' cohort. Matern Child Health J. 2013; 17(4):714-22. doi: 10.1007/s10995-012-1053-4.
8. Kozhimannil KB, Jou J, Gjerdingen DK, McGovern PM. Access to Workplace Accommodations to Support Breastfeeding after Passage of the Affordable Care Act. Womens Health Issues. 2016; 26(1):6-13. doi: 10.1016/j.whi.2015.08.002.
9. Cohen S, Wills TA. Stress, social support, and the buffering hypothesis. Psychol Bull. 1985; 98(2):310-57. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.98.2.310>.
10. Spiby H, McCormick F, Wallace L, Renfrew MJ, D'Souza L, Dyson L. "A Systematic Review of Education and Evidence-Based Practice Interventions with Health Professionals and Breast Feeding Counsellors on Duration of Breast Feeding." Midwifery. 2009; 25 (1): 50-61. doi: 10.1016/j.midw.2007.01.006.

11. Februhartantyl J, Bardosono S, Septiaril AM. Problems during lactation are associated with exclusive breastfeeding in DKI Jakarta Province: father's potential roles in helping to manage these problems. *Mal J Nut.* 2006; 12(2), 167-80. Available from: https://www.researchgate.net/profile/Judhiastuty_Februhartanty/publication/245023441_Problems_During_Lactation_are_Associated_with_Exclusive_Breastfeeding_in_DKI_Jakarta_Province_Father's_Potential_Roles_in_Helping_to_Manage_These_Problems/links/02e7e51d5a9ba6195b000000.pdf
12. Zimet GD, Dahlem NW, Zimet SG, Farley GK. The Multidimensional Scale of Perceived Social Support. *J Pers Assess.* 1988; 52(1):30-41. doi: 10.1207/s15327752jpa5201_2.
13. Eker D, Arkar H, Yaldız, H. Çok boyutlu algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin gözden geçirilmiş formunun faktör yapısı, geçerlik ve güvenilirliği. *Türk Psikiyatri Dergisi.* 2001;12(1):17-25. Available from: <https://toad.halileksi.net/sites/default/files/pdf/cok-boyutlu-algilanan-sosyal-destek-olcegi-toad.pdf>
14. Lakati A, Binns C, Stevenson M. Breastfeeding and the working mother in Nairobi. *Public Health Nutr.* 2002; 5(6):715-8. doi: 10.1079/PHN2002349.
15. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması. Ankara; 2018. Available from: http://www.hips.hacettepe.edu.tr/tnsa2018/rapor/TNSA2018_ana_Rapor.pdf
16. Bodur S, Yıldız H, Mermer M, Oran B. Konya il merkezinde annenin çalışma durumuna göre emzirme süresi ve gıda ile ilgili tutumu. *S.Ü. Tıp Fak. Derg.* 2002; 18(2):97-101. Available from: <https://app.trdizin.gov.tr/publication/paper/detail/TVRnNE9UTXo>
17. Kaynar TE, Dündar C, Canbaz S, Pekflen Y. Bir üniversite hastanesine başvuran 0-24 aylık çocukların anne sütüyle beslenme durumlarının saptanması. *C.Ü. Hemşirelik YO Derg.* 2006; 10(1):1-6. Available from: <https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/30385216/1270.pdf?1356929224=&response-content-disposition=inline%3B+filename%3D>.
18. Tansuğ N, Yılmaz Ö, Kasırğa E, ve ark. Manisa bölgesinde emzirme uygulamaları. *Ege Pediatr Bül.* 2006; 13(3):155-61. Available from: <https://app.trdizin.gov.tr/publication/paper/detail/TmpReE-5UWTI>
19. Onbaşı Ş, Duran R, Çiftdemir NA, Vatansver Ü, Acunaş B, Süt N. Doğum öncesi anne adaylarına verilen emzirme ve anne sütü eğitiminin emzirme davranışları üzerine etkisi. *Türk Pediatri Ars.* 2011; 46(1):74-78. doi: 10.4274/tpa.46.13.
20. Bolat F, Uslu S, Bolat G, et. al. İlk altı ayda anne sütü ile beslenmeye etki eden faktörler. *J Child.* 2011; 11(1):5-13. doi:10.5222/j.child.2011.005.
21. Kim JH, Shin JC, Donovan SM. Effectiveness of workplace lactation interventions on breastfeeding outcomes in the United States: An Updated Systematic Review. *J Hum Lact.* 2019; 35(1):100-13. doi: 10.1177/0890334418765464.
22. Lauer EA, Armenti K, Henning M, Siroi L. Identifying barriers and supports to breastfeeding in the workplace experienced by mothers in the New Hampshire special supplemental nutrition program for women, infants, and children utilizing the total worker health framework. *Int. J. Environ. Res. Public Health.* 2019; 16(4):529. <https://doi.org/10.3390/ijerph16040529>.
23. Mirkovic KR, Perrine CG, Scanlon KS, Grummer-Strawn LM. Maternity leave duration and full-time/part-time work status are associated with US mothers' ability to meet breastfeeding intentions. *J Hum Lact.* 2014; 30(4):416-9. doi: 10.1177/0890334414543522.
24. Bülbül LG, Özcan AG, Hatipoğlu SS. Sağlam Çocuk Polikliniği'nden izlenen iki yaş üzerindeki çocuklarda anne sütü ile beslenmeye etki eden faktörler. *Ş.E.E.A.H Tıp Bülteni.* 2012; 46(3): 101-7. Available from: https://www.journalagent.com/sislietfaltip/pdfs/SETB_46_3_101_107.pdf.
25. Bağ Ö, Yaprak I, Halicioğlu O, Parlak Ö, Harputoğlu N, Astarcioglu G. Annelerin anne sütü hakkındaki bilgi düzeyi ve yalnızca anne sütü ile beslenmeyi etkileyen psikososyal Faktörler. *Tepecik Eğitim Hast Derg.* 2006; 16(2):63-70. doi: 10.5222/terh.2006.85570 .
26. Barona-Vilar C, Escribá-Agüir V, Ferrero-Gandía R. A qualitative approach to social support and breast-feeding decisions. *Midwifery.* 2009; 25(2):187-94. doi: 10.1016/j.midw.2007.01.013.
27. Morgado CM, Werneck GL, Hasselmann MH. Social network, social support and feeding habits of infants in their fourth month of life. *Cien Saude Colet.* 2013; 18(2):367-76. doi: 10.1590/s1413-81232013000200008.